

VITA D. RUPERTI

ABBATIS TUITIENSIS

AUCTORE JOANNE TRITENHEMIO.

Rupertus, abbas Tuitiensis cœnobii, juxta Coloniam Agrippinam, ordinis S. Benedicti, natione Teutonicus, vir in divinis Scripturis, Spiritu sancto per visionem illustrante, doctissimus, et sæcularium litterarum non ignarus, monachus Sancti Laurentii Trajectensis, propter incredibilem eruditionem suam a Friderico Coloniensi archiepiscopo inde assumptus, et in abbatem Tuitiensis monasterii sublimatus, multa præclara opuscula composuit. Ex eo siquidem tempore quo cœnobium in juventute sua ingressus est, tantum se Scripturis sanctis exercitaverat, ut nec dormiens quidem a meditando illis videretur posse quiescere, quin lingua et labia ejus quasi legendo moverentur. De cujus opusculis ego tantum ad præsens reperi subjecta :

Ad Canonem abbatem Sigebergensem, postea episcopum Ratisponensem :

De victoria Verbi Dei lib. XIII. *Nuper cum tu hospes op.*
 In Genesim lib. IX. *Quicumque fidei animæ dum.*
 In Cantica canticorum lib. VII. *Qui contra hominem similem.*
 In librum sancti Job lib. X.
 In libros Regum de David lib. XV.
 De S. Trinitate in Vetus Testamentum lib. XII.
 In Apocalypsim Joannis lib. XII. *Ut tu quoque, o venerab.*
 De officiis divinis lib. XII. *Ea que per anni circuitum.*
 Meditationes de incendio Tuitiensi lib. III. *Ecce quomodo criminatur.*
 In duodecim prophetas minores lib. XXX.
 In Evangelium Joannis lib. XIV.
 Apologeticum ejusdem operis lib. I.
 In Evangelium Matthæi lib. VIII.
 Super Regulam S. Benedicti lib. I.
 Epistolarum ad diversos lib. I.

Denique fertur et alia plura scripsisse, et Novum et Vetus Testamentum pro majori parte in multis libris explanasse : de quibus usque in præsens nihil vidimus præter ea que signavimus. Claruit multa sanctitate, doctrina et miraculis coruscans, sub Henrico V, anno Domini, 1124, et sub Lothario tertio moritur.

Epitaphium saxo monumenti incisum Tuitii.

ANNO DOMINI MCXXV. QUART. NON. MARTII.
 OBIIT VENERABILIS PATER AC DOMINUS RUPERTUS
 ABBAS HUIUS MONASTERII,
 VIR DOCTISSIMUS ATQUE RELIGIOSISSIMUS,
 UT IN LIBRIS SUI QUOS EDIDIT APERTISSIME CLARET.

ORATIO JOANNIS

SPANHEIMENSIS ABBATIS

In laudem et commendationem Ruperti quondam abbatis Tuitiensis, viri clarissimi, religiosissimi atque doctissimi ad instantiam D. Gerlaci de Breibach abbatis Tuitiensis composita.

Maxime optarem, religiosissimi fratres, eam mihi A dicendi vim collatam a superis, qua Ruperti vestri clarissimi quondam hujus Tuitiensis cœnobii abbatis præclara merita, ornatissimos mores, cumulatisimasque virtutes condignis laudibus possem affari. Talis enim ac tantus vir erat is, ut ejus meritis nedum mea, sed cujusvis oratoris eloquentia longe inferior judicaretur. Nam si vite sanctitatem inquiras, homo religiosissimus erat : si scientiam, undecunque doctissimus : si mores, omni honestate insignis. Claris enim parentibus ortus, fide clariori effulsit, dum pro Dei amore seculum contemnens se monasticis cum magno fervore submitit institutis : malens pro Deo cum legislatore nostro Benedi-

cto laboribus fatigari, quam sæculi hujus favoribus inaniter extolli. Potuit enim transgredi, et non est transgressus, et facere mala, et non fecit : sed semetipsum humilians secutus est Dominaum, contemnens pompam sæculi, ad cœlestia regna, ut confidimus, feliciter pervenit. In monasterio autem constitutus, se omnibus inferiorem æstimavit : qui sanctis Patribus compar existit. Fuit enim intuentibus exemplar honesti, forma vivendi, regula pietatis. Electus autem in abbatem Tuitiensis monasterii, qualem se præbuerit subditis, quam pium, quam sollicitum, quamque, ubi oportebat, severum, quis sermo explicabit ? Erat enim incessu gravis, voce sublimis, ore facundus, vultu placidus, in motu vel

actu corporis honestus. Quantum vero ad interiorem hominem pertinebat, erat fide firmus, spe cætus, gemina charitate repletus, sapientia clarus, fortitudine robustus. Erat ei honestas in actione, sobrietas in consuetudine, humilitas in prosperitate, patiens in adversitate constantia. Erat pastor ovium Christi peridoneus qui se omnibus opportune noverat exhibere rectorem. Mansuetus erat, affabilis, superbis terribilis, devotis per humilitatem socius, dissolutis per auctoritatem metueendus. Ad se autem erat in oratione devotus, in meditatione profundus, in lectione studiosus, in contemplatione divinorum præcipuus. Nemo illum unquam reperit otiosum, cui indeficiens erat studium Scripturarum. Semper legit, semper scripsit, semper oravit, ut vellet alter Origenes sive Hieronymus hunc vivendi ordinem sibi constituerit, ut orationem lectio suscipere, et oratio lectionem terminaret. Tam vero assiduis existit, ut nullum tempus, sive diurnum, sive nocturnum fuerit, quod tam vigiliis, tum lucubrationibus ignavum, aut feriatum sibi præterire passus sit: sibi interdum cibum, et somnum reliquaque corpori necessaria subtrahens, ut studio commodius insistere Scripturarum. Probat hoc accurata, que conscripsit, opuscula, in quibus omni modo scientie doctrina collaudatur. Magna sub eo disciplina religionis in Tutinensi monasterio viguit: devotio maxima fratrum arsit: studium scientie salutaris floruit: charitas geminata in eis radiavit. Sub sancto et docto pastore ovium secure triumphavit integritas. Solebat fratres suos incredibili fervore ad studium Scripturarum accendere: ab eis propositas sibi quaestiones enodare: ad proponendas crebrius libenter excitare. Sciebat enim vir sapiens, duplex in hoc latere commodum, quando illis scite respondendo et se doctum, et illos redderet studiosos. Unde in quotidiano et familiari ejus colloquio, sermo turpis, inutilis nunquam solebat audiri: detractio nunquam admiscebatur, sed erat sermo ejus de anime salute, de religionis profectu, de sanctorum maiestate Scripturarum. Jucundissimus ei erat convictus sapientie, que in sanctis literis continetur, quam sine fictione didicit, et absque invidia desiderantibus communi-cavit. Cum autem esset adhuc minus eruditus tam in secularibus litteris quam in Scripturis divinis, orando continue et legendo petivit a Deo cum Salomone donum sapientie: nec ab oratione incepta, donec Spiritu sancto per visionem inspirante copiosissime ultra omnes contemporaneos suos, quod optaverat, accepit. Erat autem beatae Mariæ semper virginis ardentissimus amator: ejus intercessione tantum sapientie manus obtinuisse creditur. Ad ejus laudem postea, ne ingratus fieret beneficio, Cantica canticorum septem libris exposuit: ita ad ejus honorem universa reserens, ut ejus intuitu specialiter conscripta videantur. Ego autem alium neminem huic expositionis generi in Canticis reperi desuisse. Et revera mirandum et plane commendabile opus, quod sine exemplo in tantum laudis virginis Genitricis Dei altitudinis fastigium profecit. Qualis in disciplina regularis observantia Rupertus noster fuerit, liber, quem super regulam S. Benedicti composuit, lectus indicabit. Neque enim aliter vixit, quam in expositione legis nostræ vivendum monachus fore intinavit. Erat sermonis sancti factor devotus, et doctor fructuosus. Quantum vero in divinis Scripturis legendo profecerit, tredecim libris, quos *De victoria Verbi Dei* ad Canonem Sigeburgensem abbatem edidit, liquide ostendunt: in quibus totam Scripturam percurrrens, dum victoriam Verbi divini subtiliter aperit, nostræ salutis rationem in ea consistere declaravit. Scripsit etiam super Vetus Testamentum de sancta Trinitate prænotatum opus egregium. Quod si legere volueris, quod in sanctis Scripturis potuerit, facile videbis. Nam, ut jam diximus, per divinam pietatem illustratus, tantum in exponendis Scripturis valuit, ut in

omnium admiratione maxima habitus, doctor suo tempore doctorum sit publice probatus. Hoc Fredericus Coloniensis archiepiscopus pluries in eo expertus, magna charitate virum colebat. Unde sedulo ad expositionem Scripturarum illum hortabatur. Et merito quidem in omnium honore et reverentia habendus est, quem Spiritus sanctus in agnitionem Scripturarum instruere dignatus. Denique non solum in divinis Scripturis hierophantes nosse illustrari meruit, verum etiam in secularibus litteris adeo eruditus comprobatus est, ut quicquid ipse non cognoverit, alius facile ignoraret. Quam dulcis, quam ornatus ac disertus fuerit eloquio, libri quos pene scripsit innumerabiles, requisiti fatentur. Ingenii autem vires et profunditatem scientie facile comprobabis, si in lectione eorum que scripsit, aliquantum fueris commoratus. Amoris enim divini, que interius ardebat, vis, verba quoque exterius ardentia formabat, quia dum ex abundantia cordis ferventis os loquitur, ultra consuetudinem hominis sermo in altum elevatur. Charitas quippe Dei, que in pectore docentis ferrebat, nullum ex ore verbum otiosum, vel inutile cadere permittebat. Erant itaque verba ejus ardentia, plena rationis et utilitatis, maturata, et quadam auctoritatis maiestate veneranda. Erat interdum jucundus, dissolutus nunquam, quia maxima in ejus moribus honestas videbatur. Idoneus erat valde ad persuadendum, ut etiam Horatius in ejus comparatione deficeret: quippe qui multorum animos fratrum suis exhortationibus mellifluis in unitate pacis conservavit. Intuebantur eum fratres sui, ut angelum conversantem, in quo totius religionis speculum, et norma relucebat. In omnibus enim se eis imitabilem exhibuit, qui se omnium curam noverat suscepisse. Puritatem cordis in tantum amavit et coluit, ut etiam illas negligentias minimas cogitationum velut magnas deploraret. Omnis negligentia sibi culpa videbatur, qui ad mentis puritatem aspirabat, unde ut peccati maculas devotus abstergeret, orationibus sedulis pene cum lacrymis instabat. Dulcis erat illi somnus mysticus operanti, qui in floribus paradisi commoratus fructus suavissimos in oratione carpebat. O sancta viri devotio, que nunquam sinebat esse otiosum. Nam ut lectioni sacre quietius posset insistere, curam rei familiaris abhorruit: amavit secretum, tumultus hominum vitavit. Sollicitudinem vero temporalium, sine quibus spiritualia non possunt subsistere, idoneis fratribus commisit: ipse autem orationi et studio vacavit. Cura enim temporalium, et amor Scripturarum in uno pectore habitare non poterant. Tranquillum enim, et vacuum curis, sapientia mentem imbuunt, et placidi pectoris hospes erit. Ipse vero erat homo placidus, et mansuetus, nec cito mobilis ad iram: sed corde mitis, qui bene furorem noverat superare. Sedit solitarius, et levavit se supra se, dum mundum fugiens, in campo Scripturarum multa ac varia syntagmata composuit, de ejus opusculis, quantum ad nostram memoriam pertinebat, jam in secundo libro *De illustribus viris* nostri ordinis, fecimus mentionem. Erat enim, ut diximus, homo undecumque doctissimus, ingenio subtilis, scientia clarus, eloquio dulcis, et ornato lepore decorus, qui nescios docuit, errantes correxit, confudit hereticos, superbos prostravit. Auator virtutum erat ornatissimus, et hostis vitiorum. In suis enim moribus debet intelligi quid in cæteris amaret. Detestabatur superbiam, avaritiam calcavit, luxuriam vicit, iram domuit, odium fugavit, invidiam expulit, gulam prostravit. In paradiso Scripturarum fixit desiderium cordis: et ideo nullus potuit in eo vitis patere accessus. Nam frequentia ejus jejunia, crebræ carnis macerationes, juges orationes, vigiliarumque instantia, vitiorum in eo vires extinxerunt. Non est virtus, quam Ruperti conversatio nesciret. Charitas enim Dei in eo diffusa ardebat, fides floruit, spes erecta vigeat, prudentia sancta claruit, temperantia discreta triumphavit.

Erat corde humilis, eloquio dulcis, affecta pius, opere strenuus, disciplina zelosus, corpore castus, animo quietus, oratione continuus, studio fervidus, prudentia cautus, devotione præcipuus, zelo discretus. Et quid opus est, me multa percurrere, dies me profecto deficeret, si singulas virtutes ejus enumerare velim. Excedunt enim ejus merita oris meæ faciendam: et styli vires facile superant. Unde quamvis inter divos Patres non sit relatus ab Ecclesia, credimus tamen cum sanctis cum in cœlesti beatitudine festinare. Nec multum de hac negligentia sollicitamur, quia non in hac vita sanctitatis præmia, sed in futura novimus esse donanda. Festa autem sanctorum non faciunt sanctos, sed probant. Et honores justis impensi nihil illis conferentes, ad utilitatem viventium referuntur. Sed quis dubitaverit innumerabiles cum Christo regnare sanctos, quorum apud vivos nulla festa celebrantur? Sufficit illis æterna jam possessa felicitas: quibus negligentia nostra nihil minuit, impensus honor nihil auget. Ergo si vita religiosa sanctos constituit, Rupertus Tuitiensis abbas jure sanctus censendus est, quem doctrina illustrem, conversatio venerabilem fecit. Insigne sanctitatis est, si is qui honore colitur, sancti Spiritus testimonio justus comprobetur. Sicut olim apud Syros beatus levita et monachus Ephraem Spiritu sancto per visionem doctor ardens constituitur, sic Rupertus presbyter noster et abbas, eadem facultate illustratur. Æqua virtus, præmium æquale meretur. Nec dicimus scientiam Scripturarum ad sanctitatem sufficere, quam boni et mali possunt habere communem: sed de illa virtute charitatis loquimur, quæ sola inter bonos et malos discernit. Hæc Rupertum terris venerabilem, et cœlis reddidit gloriosum. Merito ergo sanctus creditur, qui gemina charitate refertus, et Deum pura mente coluit, et proximum tanquam semetipsum amavit. Non enim sibi solum laboravit, quod multi faciunt, sed omnibus exquirentibus veritatem.

Sanctus laborat, dum orationi et contemplationi intentus, proximum erudire et informare recusat. Rupertus autem noster omnibus providit, dum et sibi per orationem, et aliis per doctrinam intendit. Et ideo duplici honore dignus habendus est, qui bene præesse curavit, fratres etiam suos hujus Tuitiensis cœnobii ad regularem observantiam vivere adeo di-

ligenter instituit, ut etiam post ejus decessum, annis multis, laudabilis vita monachorum inibi permansit. Sed tempore succedente, devotio monachorum rarsam tepuit, et mundialis pompa sanctam observantiam penitus destruxit. In qua deformitate per plures annos multi miserabiliter perierunt: donec in tandem nostris diebus, Gertrude pater venerande, surrexisti, teque murum opponens pro domo Dei, antiqua Rupertii viri clarissimi, tui antecessoris vestigia suscitasti: et in hoc loco pervigili cura introduxisti ordinis reformationem. Unde qua possum sedulitate te, tuosque exhortor fratres, ut observantiam introductam laudabiliter continuetis: ab eo laborum vestrorum receptari præmium, qui bonis operibus donat incrementum. Intueamini Rupertum vestrum, de quo loquimur. Et quantum possibile est, ad ejus imitationem festinate, qui talis tantusque existit, ut sua vita omnibus præbeat exempla virtutum. Quid enim illi deesset virtutis, qui ita vixit, ut ne curiosis quidem oculis daretur occasio detrahendi? Summa prudentia, summa religio, summa pietas in eo relucebat, ita ut cunctis in exemplum vivendi positus videretur. O venerabilem virum, cujus tota conversatio, doctrina erat, cujus mores ad pietatem non minus, quam verba faciebant. Constituit eum Dominus super familiam suam, traditisque talentis ad usuram sanctam, præcepit esse sollicitum, qui curam suorum gerens fideliter, pecuniam Domini sui mysticam ad lucra magna exposuit: dum affectu purgatus, donum quoque intellectus, quod accepit, ad utilitatem multorum dilatavit. Caritas enim Dei, quam gerebat in pectore, eum ad opera pietatis semper excitabat. Amor quippe Dei nunquam est otiosus: operatur enim magna. Quia dum interius ardet in mente, foris illuminat in operatione. Unde Rupertus nunquam fuit otiosus ab opere: quia ardebat interius ex amore. Magnus amor magnum præduxit incendium: qui totis desideriis salutem sitivit animarum. Sciebat enim vir prudens, quod super omnia sacrificia zelus animarum in conspectu Dei placeret. Multos igitur erudit ad justitiam, et ab iniquitate plurimos avertit. Jam autem in cœlestibus gaudens, recipit mercedem laborum suorum: ad cæli gloriam si pervenire cupimus, ejus oportet vestigia sequamur.

DECLAMATIO

DE RUPERTO ABBATE TUITIENSE

Ex suis ipsius libris conscripta

AUCTORE MATTHIA AGRICIO WITLICHIO.

Veteris moris est, auditores humanissimi, insignium virorum laudes oratione celebrare. Animadversum namque est a sapientibus ejusmodi laudum prædicatione, atque nobilitate generosis constantiam, ignavis calcar addi, uti videmus tubarum cantu acrium militum animos reddi confirmatiores, degeneres excitari. Quanquam recordanti Græcorum morem vetustissimum subit funebres orationes, seu monodias plenasque fortium virorum laudes, qui pro aris atque focis pugnantes in acie ceciderant, complexas fuisse, consuetudine postea translata, cum ad cæteros, tum vel maxime ad eos qui ingenii doctrinaeque laude pluribus sui temporis hominibus præstitissent. Meminit Lysias Græcus orator, et Cato in

Originibus suis. Certe litterarum gloria apud omnes semper gentes, quas non extrema barbaries disjunct, avertitque ab eis, omnibus partibus nobilissima fuit. Exstat regis cujusdam Hierosolymorum elogium, qui dixit se malle diademate quam litteris carere, quod hætenus illi sempiterno fuit honori. Ac ne certas ob causas cursim legente nonnulla Rupertii abbatis Tuitiensis opera, fateor ingenium, doctrinam et pietatem tanti viri, quorum illustria vestigia impressit suis scriptis, admirationem magnam, jucundam tamen animo subjecisse meo. Itaque cursum vite sue, quemadmodum ipse longe omnium certissimus testis sparsim memorie tradidit, hac declamatione persequi volebam. Neque hic vestram attentionem exci-